

določil kazenske pravde; načrt zastran preuredbe določil o pripravljanju za sodništvo ter o sodniškem izpitu; načrt zastran uredbe stavbinskega obrta; načrt zastran ustanovil, kako bi se pospeševala porazumnost med obrtnimi podjetniki in njih delavci; načrt zadrugam pri rudarstvu; načrt o preuredbi rudarskih skladovnic; načrt zakona za zdravniške zbornice; načrt določil za prepreko pijančevanja itd.

Zastavilo se je takó delo mnogim lepim in koristnim zakonom. Žal, da moramo tu pogrešati vladnih predlog za reformo civilno-pravdnega reda. Zatrjeval nas je sicer pravosodni minister, da studije za to prepotrebno reformo ne počivajo. A zvedeli smo lani tudi, da si odločilni faktorji še niso jednaki v tem, naj bi se li predrugačilo celo postopanje, ali pa le posamezni oddelki njegovi. Menda tu ne odločujejo toliko stvarni razlogi, kolikor „nervus rerum“, katerega v take preuredbe žalibog vedno pri-mankuje. Upajmo pa, da tudi notranji pravni red dobode, kar mu gre. Glede na sedanjo tendenco v odločilnih krogih, katera koristnim reformam prava ni neprijazna, in glede na to, da se v zakonodavnem zastopu stvarno stališče čedalje bolj krepi, nam se je nadejati, da bode kronist 1892. leta imel hvaležnejšo nalogo, nego smo jo mi skušali izpolniti s temi vrsticami.

V Ljubljani ob novem letu 1892.



Načrt zakona o pripravnici službi sodniški ter izpitu sodniškem.

Vlada je dne 4. decembra 1891. l. predložila državnemu zboru načrt zakona zastran pripravne službe sodniške ter izpita sodniškega.

Osnovno se v njem določa, da se razširja sodna praksa in to ne le, da naj poslej traja po 3 leta, nego tudi, da naj ob-sega poleg sodnega dela tudi opravila pri upravi ter odvetništvu, in na to, da imej tudi sodniški izpit širši krog.

Često se denašnji dan zahteva, naj bi isti izpit veljal za sodnika, kakor za odvetnika. Temu se navedeni načrt prilaga

le v jednom pogledu. Nagibi mu pišejo, da delovanje odvetnikovo čedalje bolj sega na polje javnega prava, v področje uprave ter financ, da bode torej pač treba pri odvetniškem izpitu več zahtevati v tem pogledu, da pa v tem sodniški izpit ne sme iti predalječ. Zategadelj skrbi sedanji načrt za širše obzorje sodnikovo glede upravnega prava ter odvetnikovega področja na ta način, da vелеva vsakemu sodniškemu kandidatu neko dobo prakse v upravnih uradih in neko dobo pri odvetniku ali pa pri finančni prokuraturi.

Ni dvojbe, da te nasvetovane premembe mogó pomnožiti čast in delavno moč sodniškega stanú ter da utegnejo koristne biti pravosodstvu. Kandidat, ki stopi iz upravne prakse, seznanil se je kolikor toliko z uporabo javnega prava, katero je s tisočero vezmi zvezano z zasebnim pravom. Prav tako bode razborejše opravljal sodniški posel, kateri je — po točnih besedah nagibov — poglavitno analitiški in deklarativen, če si je bil v odvetniški pisarni ogledal v poglavitnem „sintetiško in konstruktivno delo.“

Ta smotru primerna, raznovrstna priprava za sodniško službo pa hoče svojega časa in načrt ga jej odmeri tri leta. Predolga se utegne videti le v jednom pogledu, to je s stališča gmotne eksistence kandidatove. Uže sedaj je zaradi premalo in prenizkih adjutov pomankanje sodniškega naraščaja. Triletna pripravna praksa, kakeršna se nasvetuje, skrčila ga bode še bolj. A gotovo je: ako hoče država, da ima dobrih, z veseljem pripravljajočih se sodniških kandidatov na izbér, rešiti mora ob jednom ali še poprej vprašanje zastran adjutov. Tega se nadejamo zlasti sedaj, ko se absolviranim juristom stavijo hujši pogoji za vstop v sodniški stan, ker iz tega izhaja, da se jim mora tudi zboljšati materijalno stanje.

Nemilo je dirnola določba v načrtu, da sodni prezidij izbira odvetniške pisarne, v katerih bi bilo sodniškim kandidatom opravljati prakso. To je napad na odvetniško avtonomijo, s katerim se zlasti odvetniški stan ne more sprijazniti. Smotru primerno bi bilo, da ima tu odločilno besedo odvetniška zbornica, kajti ona najboljše pozna razmere posameznih odvetniških pisarnic in tako tudi najlaglje določi, katera pisarna je prikladna za vež-

banje sodniškega kandidata. Ker le-tó ne bode samo čast, ampak tudi breme za odvetnika, zato bi bilo tudi pravično, da odvetnik ostane gospodar v svoji hiši.

Izpit sodniški bodi po načrtu pismen in usten, kakor dosedaj, toda strožji in se dosledno s prakso nanašaj tudi na državno, upravno in finančno pravo. Nov element naj bi bile pismene domače naloge iz pravnih znanostij. A pritrjevati tej novini ni moči, uže zbok tega ne, ker imajo sodniški izpiti poglavito namen, da pokažejo praktično dozorelost kandidato, sicer pa se domače naloge niso obnesle niti v drugih krogih n. pr. pri doktoratu. Tudi to, da bi se v izpitne komisije privzemali vseučiliški profesorji, ni kaj srečna misel. Prvič se to ne dá dobro izvesti glede na to, da ni povsodi vse učilišč, kjer so višja sodišča, in glede na to, da imajo vseučiliški profesorji itak opravila dovolj z državnimi ter rigoroznimi izpiti. Drugič pa ostane vendar le istina, da so sodniški izpiti praktični izpiti, da pa v takih rečeh teoretikarji niso najboljši sodniki.

Konečno je še jedna določba, kateri ne odrekamo dobrega namena, a je vendar ne odobrujemo. Tiče se rednih vaj za sodniške kandidate pri sodnih dvorih, nekako podobnih praktičnim vajam po vseučiliških seminarjih. To je vendar malo preveč obligatne šole za može, ki najvišje šole uže imajo za sabo! Inteligentnemu, odraslemu človeku ni treba predpisovati šolskega reda in bilo bi pač žalostno, če bi absolvirani avstrijski jurist ne mogel biti sam svojega uma kovač. „Nil nimis!“

Načrt tega zakona pa je vzlic nekaterim temnim straném svitla priča, koliko vevredne važnosti pripisujejo odločilni faktorji izobraženemu sodniškemu stanu, in to nas lahko navdaja z najboljšim upanjem za bodočnost.

